

KUUENDA KOOSSEISU OTSUS

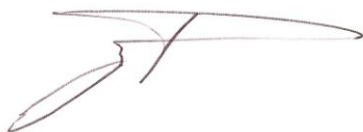
Haapsalu,

27. mai 2011 nr
Eelnõu

Mälestuskivi ümberpaigutamine

Võttes aluseks P. Turnau avalduse eramaal paikneva Osmussaare garnisoni mälestuskivi ümberpaigaldamiseks ja juhindudes Haapsalu Linnavolikogu 24.03.1995 määrusega nr 26 kinnitatud monumentide ja skulptuuride paigaldamise korra p 8, Haapsalu Linnavolikogu otsustab:

1. Lubada Haapsalu Linnavalitsusel pidada läbirääkimisi Haapsalus Kalda tn 40 eramaal asuva Osmussaare garnisoni mälestuskivi ümber paigutamiseks Noarootsi valda või üleandmiseks Kistler-Ritso Eesti Sihtasutuse Okupatsioonide muuseumile.
2. Tunnistada kehtetuks Haapsalu Linnavolikogu 29.04.2011.a otsus nr 112.
3. Otsus jõustub teatavakstegemisest.

IRL-i fraktsiooni nimel
Teet Kallasvee
IRL-i fraktsiooni esimees

SELETUSKIRI

Muudatusettepanekule „Mälestuskivi ümberpaigutamine“

Seletuskiri IRL-i fraktsiooni eelnõule Osmussaare mälestuskivi teisaldamisest

Haapsalu Linnavolikogu arutas Osmussaare mälestuskivi teisaldamist oma 29. aprilli 2011 istungil. Kahjuks ei pannud volikogu esimees hääletamisele IRL-i fraktsiooni ettepanekut eelnõule. Nõnda ei olnud volikogu liikmetel võimalik kaaluda, ega avaldada arvamist mälestuskivi edasiste alternatiivsete asukohtade osas. Seepärast esitab IRL-i fraktsioon antud eelnõu linnavolikogu otsuse muutmiseks. IRL fraktsioon toetab jätkuvalt volikogu liikme Sulev Vare ideed anda mälestuskivi Noarootsi vallale või kui vald seda ei soovi, siis okupatsioonide muuseumile.

Osmussaart Teise maailmasõja ajal kaitsnud sõdurite mälestuskivi avati Haapsalus Kalda ja Jaama tänava nurga haljasalal 27. juunil 1975. Teatavasti on mälestuskivi ümberpaigutamise teema aktuaalne, sest see paikneb õigusjärgsele omanikule tagastatud alal ja omanik soovib, et linnavalitsus mälestuskivi mujale paigutaks. Linnavalitsuse poolt pakutud ja linnavolikogu kinnitatud uus asukoht Jaama ringi lähedale jääval haljasalal ei ole IRL-i fraktsiooni arvates sobilik, sest Haapsalul ei ole Osmussaare sõjaväelastega mitte mingit pistmist. Samuti võib eksitava tekstiga kivi häirida raudteejaama küüditamise mälestuskogunemistele siirduvaid linnakodanikke.

Volikogu esimehe Jaanus Karilaiu poolt ajalehele Lääne Elu antud selgituse põhjal on linnapea Urmas Sukles arutanud küsimust kohaliku vene kogukonna, Vene saatkonna ja kaitsepolitseiga. IRL-i fraktsiooni arvates väärib mälestuskivi ümberpaigutamise küsimus lisaks eelpoolnimetatule arutamist ka kohaliku eesti kogukonna ja Osmussaarel tegelikult toimunud uurinud ajaloolastega. Osmussaare kaitsmise teemat uurinud ajalooõpetaja Ellinor Merima sõnul (Lääne Elu 28.04.2011) ei ole kõnealust mälestuskivi üldse vaja. Haapsalu 1. Keskkooli õpilastele aeti Osmussaare kaitsmise teemal aastakümneid „puru silma“. Tõde Osmussaare kohta selgus läänlaste jaoks alles 1980ndate aastate lõpus muinsuskaitse liikumise algatatud loengutel. Osmussaart Teise maailmasõja ajal kaitsnud sõdurite mälestuskivi avati Haapsalus Kalda ja Jaama tänava nurgal haljasalal 27. juunil 1975. See kivi ei oma ei kunstilist, ajaloolist ega märgilist väärtust. Samuti ei ole selle kivi alla kedagi maetud.

Järgnevalt lühiülevaade Osmussaarel tegelikult toimunud nüüdisaegsete ajalooallikate põhjal. Kiri kivil „Osmussaare alistumatule garnisonile“ on eksitav, sest Osmussaare „kangelaslik kaitsmine“ 1941. aasta sügisel on legend (vt Eesti Päevaleht 29.11.2003). Tegelikult ei pakkunud Osmussaare vallutamine sakslastele suuremat huvi, vene allikate kirjeldatud dessanti näiteks saksa allikad isegi ei maini. Saarelt põgenedes ei mahtunud kõik Nõukogude sõdurid laevale ja nad kas lasti maha või suleti patarei ruumidesse. Samuti lasksid punamereväelased ajaloolase, meremuuseumi teaduri Vladimir Koppelmani sõnul (Lääne Elu 30.04.2011) Osmussaarel maha kahe eesti laeva meeskonnaliikmeid.

Väjavõtteid Toomas Kümmeli artiklist Eesti Päevalehes: „Osmussaare rannapatareidele ja saare garnisonile varustust vedanud Eesti auriku Alf eesti meeskond võeti septembris maha ja jäeti saare garnisonile appi. 22. septembril Alf uppus Osmussaare reidil ning Saksa suurtükiväelest hävitati teinegi Eesti aurik Vohi, mille meeskond samuti saarele jäi. Garnisoni evakueerimise eel mõistis saare eriosakond mahalaskmisele seitse Eesti meremeest. Neid süüdistati sakslastele saare evakueerimise kuupäeva edasiandmises elektrikeevitus-aparaadi

sädemetest tekitatud morsesignaali abil. Paar päeva hiljem, 27. novembril tapeti laskudega selja tagant rühm eesti meremehi, keda sunniti kaevikuid kaevama.“ /.../,6. detsembril 1941 randusid Osmussaarel saksa sõdurid. Punavägi lahkus võitlusteta. Igasuguseks vastuvõtuks valmis saksa sõdurid ja omakaitseelased randusid saarele püssipauguta. Nad leidsid eest vaid tühjade punkrite labürindi.“ /.../,Osmussaare garnisoni lugu lõppes aga enamiku jaoks külmas ja märjas hauas Soome lahes. Hanko evakueerimisel läks miinidele sattudes põhja võimas turbo-elektrilaev Jossif Stalin. Selle pardal oli enamik Osmussaare garnisonist.“

IRL-i fraktsiooni arvates ei vaja Haapsalu linn kõnealust mälestuskivi. Linnavalitsus on küsimuse arutamisel kahjuks toetunud väga väikese grupi linnakodanike arvamusele, jättes läbi töötamata võimalikud arukamad alternatiivid.